

การสร้างวินัยในสถานศึกษา Discipline Building in Academy

วิวัฒน์ ตูจันทึก¹ สาริศา เจนเข้² สุนทร โคตรบรรเทา³

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สำหรับการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่โรงเรียนซึ่งครูและนักเรียนบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนควบคุมความประพฤติของตนเอง และเป็นแนวทางให้ครูได้ใช้ควบคุมนักเรียนให้ปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองจากภายในมากกว่าที่จะใช้กฎระเบียบ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวบังคับควบคุมความประพฤติ หลักการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารคณะครู และบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องวิเคราะห์ปัญหาเรื่องวินัยในโรงเรียนให้ชัดเจน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างวินัยในสถานศึกษาที่จะควบคุมความประพฤติของตนเองจากภายใน มากกว่าให้ระเบียบภายใต้การควบคุมกำกับของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสรุปได้วิธีการสร้างวินัยในสถานศึกษา 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา องค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะสร้างวินัยในโรงเรียน 2) ประชุม วางแผนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทบทวนผลการปฏิบัติกิจกรรมในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา และหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นๆ 3) ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติกิจกรรมการสร้างวินัยนักเรียนตลอดปีการศึกษา 4) ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกระยะอย่างต่อเนื่องและเมื่อสิ้นปีการศึกษาและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

คำสำคัญ: การสร้างวินัย, สถานศึกษา

Abstract

Discipline building in academy is valuable for compliance at the academy where teachers and students are constituted to guide students to control their behavior, and as a guideline for teachers to use to control students to comply with the requirements. It aims to provide students with self-discipline, self-control from within rather than regulatory or environmental standards are enforced, and also including those related to analyzing the issue of discipline in academy.

This article aims to create discipline in schools that will control their behavior from within rather than using regulations under the supervision of school administrators and teachers. In conclusion, the method of creating discipline in academy: 1) to study current conditions, problems, elements that will create discipline in schools. 2) Meetings and planning with related parties, to review

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา อีเมลล์ dr.wiwat47426@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา อีเมลล์ seesarisaya@yahoo.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

the results of activities in the previous academic year and finding ways to solve those deficiencies. 3) Jointly to set the practice guidelines for student discipline creation throughout the academic year. 4) Control, supervise, monitor, evaluate the results of every period of continuous activities and at the end of the academic year and report the results to those concerned.

Keyword: Discipline Building, Academy

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การจัดการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและดำรงชีวิตได้อย่าง มีความสุขกล่าวคือให้มีความรู้คู่คุณธรรม การบริหารกิจการนักเรียนคืองานส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันเด็กไทยบางคนขาดคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีระเบียบวินัย/ประพฤติตัวไม่เหมาะสม ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เคารพเชื่อฟังครู และไม่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียน ณ วันนี้ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่สนใจ ทบทวนบทเรียน หลงกับสิ่งยั่วยุ เช่น ติดเกม ความบันเทิงต่างๆ แต่สนใจที่จะเรียนรู้เรื่องสื่อและเทคโนโลยีมากกว่าให้ความสำคัญในเรื่องของความเป็นไทย ไม่เคารพเชื่อฟังครู ขาดระเบียบวินัย ประพฤติตัวไม่เหมาะสม เมื่อถามถึง “ผู้ปกครอง” ณ วันนี้ ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ปลอมให้เป็นภาระของทางโรงเรียน และคาดหวังให้บุตรหลานได้เรียนโรงเรียนดีๆ มีชื่อเสียงเพื่ออนาคตที่ดีของบุตร หลาน รักและตามใจบุตรหลานในทางที่ผิด ให้แต่เงินและวัตถุเพื่อชดเชยที่ไม่มีเวลาให้ อย่างไรก็ดีตาม หลักสูตร ณ วันนี้ ยังไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงและปรับเปลี่ยนน้อย เนื้อหาวิชาที่ยากเกินไป/ มุ่งเน้นการเรียนรู้ตามตำรามากกว่าลงมือปฏิบัติจริง ส่วนการจัดการเรียนการสอน เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาเป็นผู้กำหนด เป็นหลักสูตรเดิมๆ ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ครูไม่มีเวลาในการจัดเตรียมการเรียนการสอน “ปัญหาหนักอก” ที่ครูอยากบอก คือ นักเรียนไม่สนใจเรียน ไม่เชื่อฟังครู มีพฤติกรรมก้าวร้าว ประพฤติตัวไม่เหมาะสมมากขึ้น (ทีมข่าวการศึกษา. 2556)

ตามที่กล่าวมาพบปัญหาการจัดการศึกษาอยู่หลายประการโดยเฉพาะเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนจะพบว่า เด็กก้าวร้าวจะมีพฤติกรรมแสดงออกที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนด้วยการก่อเรื่องต่างๆ ตามความต้องการของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น เด็กพวกนี้ชอบหาเรื่องทะเลาะวิวาท มีเรื่องขัดแย้งกับเพื่อน รังแกเพื่อน ชอบการทุบตี เตาะตอ่ย ทำร้าย ทำลายสิ่งของ ทั้งของตัวเองและส่วนรวม พุดจาไม่สุภาพ ต่อผู้ใหญ่ ไม่เชื่อฟัง นิสัยหยาบคาย ขณะเรียนหนังสือชอบก่อวุ่นในชั้นเรียน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มักจะเป็นที่รังเกียจของสังคม เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เรามักจะเรียกว่า เด็กเกร (Delinquency) ด้วยสาเหตุดังกล่าวได้มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข

คุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นคำพูดที่ใช้คู่กันเสมอ จนทำให้เข้าใจว่าเป็นคำเดียวกัน แต่เป็นคำที่มีความหมายต่างกัน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

สมคิด บางโม (2554) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมหมายถึง หลักหรือข้อความประพจน์ปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังมาจากหลักคุณธรรมตลอดจนการมีปัญญาไตร่ตรองด้วยเหตุผลว่าอะไรดีควรประพฤติ อะไรไม่ดีไม่ควรปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น คุณธรรมเป็นความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในแต่ละบุคคล สำหรับจริยธรรมเป็นการแสดงออกของร่างกายทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมหมายถึงการประพฤติปฏิบัติที่ดีตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ที่เป็นอยู่อย่างมีเหตุผลเพื่อสะท้อนคุณธรรมภายในออกให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่จะสร้างคุณค่าให้กับมนุษย์ทุกคนจนเกิดความประทับใจอย่างลึกซึ้งเรียกว่าค่านิยมเฉพาะบุคคลต่อสิ่งนั้น ๆ จริยธรรมที่เกิดจากค่านิยมพื้นฐานเป็นค่านิยม มีธรรมเนียมประเพณีที่ดี ที่ทำให้บุคคลมีคุณธรรมประจำใจ และค่านิยมวิชาชีพ ทำให้บุคคลมีจรรยาบรรณวิชาชีพในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จะมีปัญหาถ้ามีความวิตกกังวลและสับสนเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการมีคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับการปลูกฝังด้วยการอบรมสั่งสอนให้คิดดี ทำดี ตั้งแต่เด็ก ให้ความคิดนั้นฝังแน่นในจิตใจของตนซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน จึงจะทำให้ ความคิดดีทำดี ปฏิบัติชอบนั้นเข้าถึงจิตใจคน ซึ่งเป็นการถักทอความคิดทั้งหลายทั้งปวงได้อย่างยั่งยืน ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคคลปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

วินัยนักเรียนและความหมายของวินัย

ความหมายของวินัย

ระเบียบวินัย นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะกับนักเรียนหรือเยาวชน ความหมายของคำว่าระเบียบวินัยที่แท้นั้นว่าอย่างไร การศึกษาถึงความหมายของระเบียบวินัยจึงมีความจำเป็น เพื่อให้สามารถทราบในเบื้องต้นอันจะนำไปสู่การศึกษาในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยต่อไป มีผู้ให้ความหมายของวินัยไว้ ดังนี้

ปราชญา กล้าผจญและพอลตา บุตรสุทธีวงศ์ (2550) ให้ความหมายของวินัยไว้สอดคล้องกันว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคคลในสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมให้บุคคลตกอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของบุคคลที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนตามที่สังคมกำหนดไว้ โดยไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย

เมาเรอร์ (Mowrer.1939) เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดเป็นลำดับขั้น ขั้นแรกจะเป็นรากฐานของการเรียนรู้ขั้นต่อไป ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก คือ มารดา ผู้เลี้ยงดู จะเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กได้เลียนแบบทั้งคำพูด การกระทำ ทั้งทางดีและไม่ดี เช่น เด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่เสมอ เด็กก็จะสูบบุหรี่ด้วยความพอใจผู้ที่ไม่ผ่านการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วจะกลายเป็นผู้ขาดวินัยในตนเอง ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอในรายที่ร้ายแรงอาจกลายเป็นอาชญากรหมดโอกาสที่จะแก้ไขได้

ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมต่างๆ นั้น ความต้องการกระทำเป็นเหตุสำคัญ เพค (Pack. 1958) เห็นความสำคัญนี้และเชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super

Ego) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการ แสดงเพื่อผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ในแต่ละคนจะมีพลังควบคุมอีโก้และซูปเปอร์อีโก้ในส่วนผสมที่ไม่เท่ากัน และอาจจะแบ่งบุคคลตามลักษณะทั้งสองนี้รวมกันออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. พวกปราศจากจริยธรรม หมายถึง พวกที่มีพลังทั้งสองน้อยมากโดยบุคคลจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวเป็นพวกที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้

2. พวกเอาแต่ได้ หมายถึง พวกที่มีพลังอีโก้ต่ำแต่ตัวพลังควบคุมซูปเปอร์อีโก้มีมากขึ้น แต่ก็จัดอยู่ในประเภทปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลประเภทนี้ยึดตนเอง เป็นศูนย์กลางและกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลของตัวเอง

3. พวกคล้อยตาม หมายถึง บุคคลที่มีพลังอีโก้ต่ำเหมือนสองประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมของซูปเปอร์อีโก้มากกว่า คือ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คนพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก และคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรอง คนประเภทนี้จะอยู่ภายใต้ความควบคุมของกลุ่มหรือสังคม

4. พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้ในระดับปานกลาง แต่มีพลังควบคุมของซูปเปอร์อีโก้มาก พวกนี้จะยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมถือตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด เห็นว่ากฎเกณฑ์เป็นของศักดิ์สิทธิ์ มักจะเกิดผลเสียต่อคนอื่นที่ไม่สนใจ คนพวกนี้ขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล แต่ก็เป็นหลักให้กับสังคมได้

5. พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้มากขณะเดียวกันก็มีพลังซูปเปอร์อีโก้มากเช่นกัน ทำให้เกิดความสมดุล ระหว่างการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล บุคคลประเภทนี้จะมีความสามารถควบคุมตนเองไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของสังคมหรือกลุ่มอย่างปราศจากเหตุผล นักทฤษฎีเชื่อว่า เป็นขั้นที่บุคลิกภาพได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์

จากทฤษฎีข้างต้นสรุปได้ว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเอง ต้องเริ่มที่วัยเด็ก ส่วนการวัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มวัดจากวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

ลักษณะของวินัยที่ดี ลักษณะวินัยที่ดีได้มีผู้ให้ความเห็นหลายประการ ดังนี้

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2544) ให้ความเห็นว่าเห็นว่าการส่งเสริมวินัยนักเรียนถือเป็นการกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน ถึงแม้ว่าวินัยจะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม แต่ในปัจจุบันนี้เกิดปัญหาด้านวินัยนักเรียนในทุกระดับการศึกษาเพิ่มความหนักใจให้แก่ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง มากยิ่งขึ้น พฤติกรรมของนักเรียนโดยทั่วไปที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจแก่ครู มีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่น่าห่วงและน่าตกใจ เช่น การไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียน การแต่งตัวไม่สุภาพ แสดงท่าที่ไม่เหมาะสมในสถานที่ต่างๆ

การสร้างลักษณะวินัยที่ดี การออกระเบียบโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และลักษณะของวินัยที่ดีให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียนโดยการส่งเสริมศักดิ์ศรีและความภูมิใจแก่การปฏิบัติจะทำให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

ทางการสร้างวินัยนักเรียน

การที่บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานจะปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการ ซึ่งมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และการยอมรับร่วมกับบุคลากรในองค์กรหน่วยงานนั้น

กนกวรรณ จันทร์กลม (2550) วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก และโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก สมาชิกในสังคมมาจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมให้เด็กได้ฝึกฝน การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้าเด็กจะเอาอย่างการแนะนำ และการนำทาง ผู้ที่จะให้ตัวอย่างที่ดีก็คือพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ในการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับเด็กนั้นจะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นแต่แรก โดยการชี้แจงและตกลงกันด้วยเหตุผลของครูในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กยอมรับข้อตกลง ในข้อตกลงนั้นๆ และเสริมเข้าไปตลอดเวลาที่สอนเนื้อหาวิชานั้นอยู่ และการแต่งกายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีอารยธรรม โดยเฉพาะในสถาบันที่มีเครื่องแบบ ซึ่งระเบียบการแต่งกายได้ระบุไว้ชัดเจนให้ยึดปฏิบัติ ในฐานะที่นักเรียนเป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่ต้องฝึกการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของนักเรียน และการรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยอยู่เสมอ เป็นการสร้างบุคลิกที่ดี การแต่งกายตามระเบียบข้อตกลงหรือข้อบังคับของนักเรียนนักเรียนที่ทำตามระเบียบข้อบังคับถือว่าเป็นนักเรียนที่มีวินัย

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวินัยให้นักเรียนยอมรับนั้นวินัยหรือกฎต่างๆ ต้องมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. กฎต้องสมเหตุผล หมายความว่า สิ่งให้นักเรียนทำนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามระดับอายุของนักเรียนแต่ละช่วงชั้น
2. กฎต้องถูกต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ คือ ต้องแน่ใจว่ากฎที่ตั้งขึ้นให้นักเรียนทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ชัดเจนอย่าให้มีข้อสงสัยหรือโต้เถียงได้
3. กฎต้องบังคับได้ คือ ต้องมีการกำหนดโทษ ถ้าทำผิดก็ต้องโทษอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
 พิกเกอร์ และ ไมเยอร์ (Pigors; Myers. 1973) ได้กล่าวว่ากระบวนการรักษาระเบียบวินัยนั้น จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
 1. สืบสอบสวนเบื้องต้น
 2. พบปะ พูดคุยผู้กระทำความผิดเป็นการส่วนตัวอย่างไม่เป็นทางการ
 3. ว่ากล่าวตักเตือนโดยการพูด ว่ากล่าวตักเตือนโดยการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ให้ออกหรือย้าย หรือไล่ออก
 กระบวนการรักษาระเบียบวินัยจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องทั้งที่คอยควบคุมดูแลกับปฏิบัติ ในที่นี้กระบวนการรักษาวินัยในโรงเรียนก็คือ ครูกับนักเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนต้องให้การรักษาระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติตามระเบียบวินัย

คำว่า “ระเบียบวินัย” หมายถึง การปฏิบัติตามคำสั่ง หรือระเบียบข้อบังคับที่ใช้ควบคุมความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบและโดยเหตุนี้คำว่า วินัยจึงกลายเป็นการบังคับให้กระทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่หรือครูเห็นว่าเป็นของดีของงามเพียงฝ่ายเดียวและอาจจะมองในมุมแคบเกินไปพฤติกรรมเคารพกฎเกณฑ์ของเด็ก ลักษณะของเด็กที่รู้จักเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นมีรายละเอียดดังนี้

ประไพ ประดิษฐ์สขถาวร (2551) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเคารพกฎเกณฑ์ ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม ความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม นั้น เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคมนั้นๆ เองที่มีวิวัฒนาการทางสังคมมาอย่างยาวนาน จนสามารถทำให้ผู้คนภายใน สังคมค่อยๆ ซึมซับหรือเรียนรู้ไปโดยอัตโนมัติ เช่น กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม สำหรับสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมแห่งพุทธ

ศาสนา เด็กก็จะซึมซับรับเอาหลักคุณธรรมและศีลธรรม ตลอดถึงวัฒนธรรมทัศนคติในพุทธศาสนามาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติสำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เช่น การนำศีลธรรมมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ การไม่เบียดเบียนกันไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางวาจา ไม่ล้อเลียน หรือรังแกเพื่อน อาจกล่าวได้ว่า ศีล 5 นั้นเป็นหลักสากลของมนุษยชาติก็ได้ เพราะไม่ว่าในสังคมใดก็ต้องอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน หากอยู่ด้วยกันด้วยความเบียดเบียนก็ทำให้สังคมนั้นไม่มีความเจริญปราศจากความสุขสงบ อาจถึงขั้นสังคมแตกสลายก็เป็นได้ การเคารพสิทธิผู้อื่นด้วยการไม่ละเมิดในทรัพย์สินของผู้อื่น ขออนุญาตก่อนที่จะหยิบยืมของใช้จากเพื่อน ไม่หยิบฉวยของของเพื่อนมาเป็นของตน การรู้จักประมาณคือพอเพียงไม่แย่งของรักของผู้อื่น การให้ความจริงหรือความซื่อ ตรงต่อคนอื่นโดยการพูดแต่ความจริง พูดสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดให้เกิดความสามัคคี ไม่พูดปด นับเป็นการทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม หรือสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมได้ และการดำรงสติด้วยการไม่ทำสติสัมปชัญญะของตนให้บันเทิงลงไปด้วยอบายมุข มีสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ เห็นโทษและพิษภัยของสิ่งเสพติด นี่เป็นตัวอย่างในกระบวนการเรียนรู้ภักดีทางสังคม

2. ยอมรับและการปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม บ่อยครั้งที่ปัญหาสังคมเกิดจากการที่คนในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา ดังนั้นการมีกฎกติกาไม่ได้หมายความว่าจะทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากว่าผู้คนในสังคมยังขาดจิตสำนึกในการที่จะปฏิบัติตามครรลองทางสังคม เด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมจะทำตามระเบียบของโรงเรียน ข้อตกลงในห้องเรียน ข้อตกลงในบ้าน

3. ได้รับการกล่อมเกลาทางสังคม เป็นวิธีการในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม หมายถึง การที่เด็กจะปฏิบัติตามกรอบกติกาได้นั้น จำต้องได้รับความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งจากสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และศาสนา อันเป็นเครื่องหลอมรวมให้เกิดความสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองและกติกาของสังคมร่วมกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงต้องคอยตักเตือนให้เด็กอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมเสมอจนติดเป็นนิสัย

2. ความสำคัญของการเคารพกฎเกณฑ์ นักสังคมวิทยาได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์สังคม ซึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นจึงจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดผลต่อการมีชีวิตรอด และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่เนื่องจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์บางประการ มีสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากสัตว์ประเภทอื่นๆ เช่น ความต้องการที่จะทำอะไรตามความคิดและจิตใจของตนเอง ความต้องการในเรื่องอำนาจและความเป็นใหญ่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อยเกิดความวุ่นวายในด้านต่างๆ นั้น การกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกัน การเอารัดเอาเปรียบกันและบางครั้ง อาจนำไปสู่การต่อสู้ประหัตประหารกันขึ้น ดัง นั้น มนุษย์จึงได้คิดแนวทาง วิธีการตลอดจนเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมขึ้นกำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้าต่อไป การเคารพต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการบ่งบอกความเจริญทางด้านคุณธรรมของผู้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นคือการสร้างความเจริญรุ่งเรืองความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขให้กับบ้านเมืองและสังคม ซึ่งการที่ผู้คนในสังคมเคารพและประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น เป็นดรชนที่ชีวิตถึงอารยธรรมของสังคมหรือประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี และการประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกาของผู้คนในสังคมนั้น อุปมาประหนึ่งว่ามีความงดงามเหมือนพวงมาลัยที่ร้อยขึ้นจากดอกไม้หลายสีถูกนำมารวมอยู่ด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ ดอกไม้นั้นก็คือตัวแทนของผู้คนในสังคมที่ประพฤติปฏิบัติตามกรอบกติกาทางสังคม ส่วนด้ายสำหรับร้อยดอกไม้้นั้นก็คือตัวแทนของกติกากฎเกณฑ์ทางสังคม อันจะใช้เป็นหลักในการ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากพ่อแม่ประพฤติปฏิบัติตนได้จริง แม้จะกล่าวสอนแนะนำบุตรหลาน โอวาทหรือคำแนะนำพ่่าสอนนั้นย่อมมีน้ำหนักอันควรเชื่อถือและนำไปประพฤติปฏิบัติได้ เพราะลูกหลานได้เห็นเป็นตัวอย่างมาแล้วว่าสามารถทำได้และให้ผลเป็นความดีเช่นไร การพ่่าสอนคนอื่นอย่างที่ดีจนกระทั่งทำได้ คือการพูดอย่างที่ทำนั่นเอง

4.2 การฝึกฝนให้ลูกๆ มีความซื่อตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝังตั้งแต่เด็กด้วยการเริ่มจากเรื่องง่ายๆ คือการฝึกเด็กๆ รู้จักทำอะไรให้เป็นเวลา เช่น นอนเป็นเวลา ตื่นเป็นเวลา ทานอาหารเป็นเวลา แม้กระทั่งเล่นเป็นเวลา สิ่งเหล่านี้ค่อยๆ กล่อมเกลาค่อยๆ ฝึกให้รู้จักทำอะไรเป็นเวลา เป็นการสอนให้เขารู้จักระเบียบวินัยในชีวิตโดยอ้อม

4.3 การฝึกให้เด็กทำงานพร้อมทั้งการติดตามดูแลเพื่อให้เด็กๆ ทำงานได้ตามกำหนดที่ตั้งไว้ เมื่อเด็กๆ เริ่มเติบโตขึ้น พ่อแม่ควรฝึกหัดให้เด็กได้มีความรับผิดชอบต่อการงานเล็กๆ น้อยๆ เช่น ให้เด็กๆ รู้จักล้างจาน ซักเสื้อผ้าเอง หรือกวาดบ้านถูบ้านเป็นต้น ตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ว่าควรทำเมื่อไร ยิ่งไปกว่านั้น การทำเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กๆ มีความรับผิดชอบต่อการงานและระเบียบเวลาที่ตั้งไว้ อีกทั้งตัวของเด็กๆ ยังได้เห็นผลของการกระทำเช่นนั้นว่าเป็นอย่างไร กล่าวคือ ได้เห็นความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้าน หรือความสำเร็จของงานที่ตนรับผิดชอบ

4.4 การสอนให้เด็กๆ รู้จักกฎเกณฑ์ทางสังคมตลอดถึงวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อและค่านิยมต่างๆ เพื่อเป็นการสอนให้เด็กๆ ได้รู้ว่าควรวางตนอย่างไรในสังคม กล่าวคือจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องในสังคม วิธีการนี้อาจทำได้โดยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงจากการที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกหลานได้ศึกษาจากประสบการณ์นอกบ้าน

5. มารยาทในการดำรงตนเพื่อการอยู่ในสังคมให้เป็นบุคคลมีมารยาท คุณพ่อคุณแม่ควรปลูกฝังในเรื่องต่อไปนี้

5.1 การรู้จักวางตน ต้องเป็นคนมีความอดทน มีความสงบเสถียร ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว อวดรู้ อวดฉลาด อวดมั่งมี และไม่ ควรตีตัวเสมอผู้ใหญ่ แม้ว่าจะสนทนากับคนเคยกันสักปานใดก็ตาม

5.2 การรู้จักประมาณตน มีธรรมของคนดี 7 ได้แก่ รู้จัก เหตุผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล โดยไม่ทำตัวเองให้เด่น เรียกร้องให้คนอื่นสนใจ หรือสร้างจุดสนใจในตัวเรามากเกินไป ตัวอย่าง คำเตือนของหลวงวิจิตรวาทการที่กล่าวไว้ว่า “จงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครอยากให้เราเด่นเกิน”

5.3 การรู้จักการพูดจา ต้องไม่ทักทายปราศรัยกับคนด้วยคำพูดที่จะทำให้คนเขาเกิดความอับอายในสังคม และไม่คุยเสียงดังหรือยกคิ้วหัวตาทำท่าทางประกอบจนทำให้เสียบุคลิกภาพได้

5.4 การรู้จักควบคุมอารมณ์ คือ รู้จักข่มจิตของตน ไม่ใช้อารมณ์รุนแรงเพื่อไม่ให้ล่วงสิ่งที่ไม่ควรล่วง ได้แก่ การข่มราคา โทสะ โมหะ ไม่ให้กำเริบ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ รู้จักข่มอารมณ์ต่างๆ ไม่ทำลายข้าวของ ไม่พูด และแสดงกิริยาประชดประชันหรือส่อเสียด

5.5 การสำรวมกิริยาเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ขณะที่เดินผ่านผู้ใหญ่ให้ก้มตัวพองาม หรือหากผู้ใหญ่กำลังเดินไม่ควรวิ่งตัดหน้า ควรหยุดให้ผู้ใหญ่เดินไปก่อน หรือไม่ควรเดินผ่านกลางขณะที่ผู้ใหญ่กำลังพูดกัน

5.6 การรู้จักควบคุมอริยาบถ ถือเป็นคุณสมบัติที่ดี เช่น เมื่อเราได้ยินเสียงเพลงก็ไม่ควรเขย่าตัว กระดิกเท้า หรือเคาะจังหวะโดยไม่เลือกสถานที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นอาการของคนที่ไม่ควบคุมอริยาบถ และไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ

5.7 ความมีน้ำใจไมตรีอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขด้วยความรักและเข้าใจกัน ควรมีความเอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ ทุกข์สุขของผู้เกี่ยวข้อง มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ที่สำคัญคือน้ำใจในการช่วยเหลือ หรือช่วยทำประโยชน์ให้แก่สังคม

5.8 การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคุณธรรมขั้นสูงของการอยู่ร่วมกันในสังคม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์มีอุดมการณ์สำคัญคือ “การช่วยเหลือผู้อื่น” พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นปัจฉิมโอวาท ความว่า “จงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นด้วยความไม่ประมาทเถิด” การยังประโยชน์แก่ผู้อื่น ก็คือ การช่วยเหลือผู้อื่น หรือการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สังคมจะมีสันติสุข คือ มีความสงบสุข ถ้าบุคคลในสังคมรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

แนวทางการสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษา

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่โรงเรียนจะละเลยมิได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือขัดเกลาจิตใจ และควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้รู้จักการควบคุมตนเอง ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบ และกติกาของสังคม เป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านวินัยของโรงเรียนซึ่งมีผู้ให้ความหมายของวินัยในโรงเรียนไว้

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีวินัยนั้น หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ คือ นักเรียนที่ได้มองเห็นคุณค่าแล้วว่าการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่โรงเรียนสร้างขึ้นไว้ จะดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยจะนำมาซึ่งความสุขและความเสมอภาคแก่สมาชิกในสังคมนั้น วินัยในโรงเรียนเป็นข้อบังคับที่ครูและนักเรียนบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนควบคุมความประพฤติของตนเอง และเป็นแนวทางให้ครูได้ใช้ควบคุมนักเรียนเพื่อให้ปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ วินัยในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนควบคุม ตนเอง มีวินัยในตนเอง จากภายในมากกว่าที่จะใช้กฎระเบียบ วินัยที่ดีจะต้องมีเสรีภาพ มีความรับผิดชอบและมีขอบเขต วินัยในโรงเรียนควรเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดขึ้นมามากกว่าที่จะแก้ไขความผิดที่ได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2545) ได้กำหนดแนวปฏิบัติให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ตลอดจน องค์ประกอบต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการสร้างวินัยในโรงเรียน
2. ประชุมปรึกษาหารือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม ทบทวน ผลการปฏิบัติกิจกรรมในรอบปีการศึกษาที่แล้วมา พร้อมหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นๆ
3. ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตามการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัย ในรูปแบบต่างๆ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระยะ และเมื่อสิ้นปีการศึกษา รายงานผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

การดำเนินการรักษาระเบียบวินัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาดังนี้

1. เป็นการป้องกันและควบคุมความประพฤติของนักเรียนช่วยปลูกฝังและเสริมสร้างสิ่งที่พึงงาม
2. เป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีของชาติและพลโลก ที่มีคุณภาพ
3. เป็นการรักษาชื่อเสียงและสร้างเกียรติภูมิของโรงเรียน

กล่าวได้ว่าถ้าสถานศึกษาได้ดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จะเป็นวิธีการที่ทำให้ นักเรียนในโรงเรียนมีพฤติกรรม แสดงออกในด้านความมีระเบียบวินัย แต่ถ้าหากผู้บริหารและครูละเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการ ดังกล่าวแล้ว จะส่งผลให้เกิดความไม่เรียบร้อยขึ้น เนื่องจากการเสริมสร้างวินัยทุกระดับ ต้องมีมาตรการควบคุม ป้องกัน และเสริมสร้างอยู่อย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

การเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่กล่าวมาแล้วเป็นเพียงแนวปฏิบัติ แต่คนที่ขับเคลื่อนให้งานดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยของนักเรียน ร่วมกับคณะครู นักเรียน และผู้แทนของชุมชนฝ่ายต่างๆ ให้มีส่วนร่วม ในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมโดยไม่ขัดแนวทางปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ อีกทั้งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและประสานงานต่างๆ ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้ช่วยกันอบรมนักเรียน กระตุ้นให้ครูร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการขัดเกลานิสัยของนักเรียนให้เป็นคนดี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูเองต้องเป็น แบบอย่างที่ดีในด้านการประพฤติตน มีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อป้องกัน แก้ไขพฤติกรรม ของนักเรียนให้เป็นคนดีทั้งในสภาวะปัจจุบันและอนาคตสืบไป แม้ว่าโรงเรียนจะมีระเบียบวินัยที่กำหนดให้นักเรียนทุกคนของโรงเรียนยึดถือและปฏิบัติตาม แต่การบริหารงานด้านการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนยังเป็นปัญหาหนักและยุ่งยากที่สุด เนื่องจากยังมีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่ง ซึ่งมักฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเหล่านั้น และมีความประพฤติที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียเดือดร้อนต่อตนเองและบุคคลอื่น เช่น การเสพยา และสิ่งเสพติดให้โทษ การประพฤติตนในทางชั่ว และการลักทรัพย์ เป็นต้น ดังนั้นครูควรที่จะหาสถานการณ์เพื่อใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังให้เด็กเกิดการเรียนรู้และแยกแยะว่า สถานการณ์ใดที่ควรจะต้องแสดงพฤติกรรมแบบใด เพื่อสร้างประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและมีความสุขในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ จันทร์กลม. (2550). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายโรงเรียนหนองน้ำขุ่น อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรมวิชาการ. (2545). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทีมข่าวการศึกษา. (2556). “โพลชี้เด็กไทยด้อยเรื่องคิดวิเคราะห์ ครูงานมาก ไม่มีเวลาเตรียมการสอน”.ไทยรัฐ. (12) 8 ม.ค.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2553). สอนลูกให้มีวินัย.พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ปิมีเดีย.
- ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร. (2551).บทความเรื่องความสะอาด. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2558, จาก <http://taamkru.com/th>
- ปราชญา กล้าผจญ และพอลตา บุตรสุทธีวงศ์. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ธนะการพิมพ์.
- Mowrer, Ernest Russell. (1939). Family disorganization; an introduction to a sociological analysis. Chicago, Ill.: University of Chicago press, (xv, 356).
- Peck, R.F. (1958). Family Patterns Correlated with Adolescent Personality. Structure:Journal of Abnormal and Social Psychology.
- Pigors, Paul&Myers Charles A. (1973). Personnel Administration: A Point of View and a Method.8thed., New Delhi: McGraw-Hill.